

Od ljepote do eksperimenta

Ruždjak, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:376692>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

OD LJEPOTE DO EKSPERIMENTA: ESTETIKA MODE U 20. STOLJEĆU

IZRADILA: MARTINA RUŽDJAK

Zagreb, travanj, 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

ZAVRŠNI RAD

OD LJEPOTE DO EKSPERIMENTA: ESTETIKA MODE U 20. STOLJEĆU

MENTOR: doc. dr. sc. Krešimir Purgar

IZRADILA: Martina Ruždjak, 9204/TTI

Zagreb, travanj, 2017.

Temeljna dokumentacijska kartica

Ovaj rad izrađen je na Zavodu za dizajn tekstila i odjeće, Tekstilno-tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: pod mentorstvom doc. dr. sc. Krešimira Purgara, u akademskoj godini 2016./2017.

Članovi povjerenstva:

1. dr. sc. Silva Kalčić, predsjednik
2. doc. dr. sc. Krešimir Purgar, član
3. izv. prof. dr. sc. Martinia Ira Glogar, član
4. izv. prof. Žarko Paić, zamjenik člana

Datum predaje i obrane rada:

SAŽETAK

Ovaj rad bavi se estetikom mode 20. stoljeća, koja je prikazana kroz postignuća dizajnera zaslužnih za oblikovanje mode 20. stoljeća kakvu je danas poznajemo. Rad je nastao je istraživanjem mode 20. stoljeća kroz dekade. Kronološki prateći redosljed promjena u modi, vidljivo je koliko je moda podložna mijenama sukladno društvenim situacijama u kojima se nalazi. Cilj je bio objasniti brzinu i intenzitet promjene estetike mode i različitih pogleda na ljepotu, mnoštvo različitih modnih inovacija i promjena postignutih unutar samo 100 godina. Kao paradigmatičke primjere stilske raznolikosti mode 20. stoljeća, u radu se analizira kreativni izričaj četvero dizajnera: Coco Chanel, Christiana Diora, Vivienne Westwood i Alexandera McQueena.

Ključne riječi: estetika, moda 20. stoljeća, Coco Chanel, Christian Dior, Vivienne Westwood, Alexander McQueen.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. DEFINIRANJE POJMA LJEPOTE	2
3. ESTETIKA	3
3.1. Definiranje pojma estetike	3
4. MODA	5
4.1. Teorija mode	5
4.2. Moda 20. stoljeća	6
4.3. Modni stilovi kroz desetljeća	7
5. COCO CHANEL	14
5.1. Dizajnersko djelo Coco Chanel	15
5.2. Utjecaj Coco Chanel na modu 20. stoljeća	16
6. CHRISTIAN DIOR	20
6.1. Dizajnersko djelo Christiana Diora	21
6.2. Utjecaj Christiana Diora na modu 20. stoljeća	24
7. VIVIENNE WESTWOOD	26
7.1. Dizajnersko djelo Vivienne Westwood	27
7.2. Utjecaj Vivienne Westwood na modu 20. stoljeća	30
8. ALEXANDER McQUEEN	31
8.1. Dizajnersko djelo Alexandera McQueena	32
8.2. Utjecaj Alexandera McQueena na modu 20. stoljeća	35
9. ZAKLJUČAK	36
10. LITERATURA	37

1. UVOD

Ovaj rad nastao je sa željom za boljim poznavanjem kulture odijevanja tijekom 20. stoljeća, koje je poznato po inovacijama i napretku na području dizajna i mode. Moda se tijekom ovog stoljeća drastično mijenjala izazvana političkim i ekonomskim uvjetima u svijetu. Kroz niz primjera prikazano je koliko je moda zapravo živa i povezana s društvom u kojem se nalazi. U 20. stoljeću težnja za ljepotom postaje još izraženija pojavom medija koji svojim velikim utjecajem nameću ideale ljepote. Prikazan je i rad dizajnera koji su djelovali u 20. stoljeću, istaknuti pojedinci koji su promijenili povijest odijevanja: Coco Chanel, Christian Dior, Vivienne Westwood i Alexander McQueen. Svoju kreativnost i originalnost prezentirali su kroz svoje kreacije, obilježili modu 20. stoljeća i postali inspiracija mnogim današnjim dizajnerima. U radu se pokazuje kako se pogledi na ljepotu mogu mimoilaziti iako su dizajneri bili suvremenici i djelovali su u jednakim društvenim okolnostima, u ovom slučaju ratnim i postratnim godinama. Usprkos tome što su živjeli i radili gotovo u istom vremenskom periodu 20. stoljeća, njihovi pogledi na žensku ljepotu bili su suprotni. Coco Chanel je još 20-ih godina oslobodila žene od korzeta i zalagala se za nošenje elegantne ali udobne odjeće, čime je u modu uvela jednostavnost. Christian Dior napravio je potpuno suprotno: obilježja Diora su ženstveni i elegantni stil, šarene boje, naglašene ženstvene siluete i mnogo slojeva tkanina. Diorovi najveći uspjesi bili su u vrijeme kada Coco Chanel nije bila pristupna na modnoj sceni. Nekoliko desetljeća nakon Diora i Chanel na modnu scenu dolazi i Vivienne Westwood. Za razliku od svojih prethodnika ona ne veliča žensku ljepotu kroz elegantne i jednostavne odjevne kombinacije. Njezina želja bila je šokirati svijet mode i zato je definirala ljepotu na dijametralno suprotan način. Nakon Vivienne Westwood na Londonsku modnu scenu dolazi Alexander McQueen koji dijeli njezine poglede na ljepotu. Definira ljepotu žene kroz mračne sfere života, želja mu je bila da se ljudi "boje" žene koja je odijevana u njegove kreacije.

2. DEFINIRANJE POJMA LJEPOTE

Talijanski filozof i književnik Umberto Eco ovako je definirao pojam ljepote: “Lijep – zajedno s izrazima poput *ljupko*, *dražesno*, ili pak *veličanstveno*, *čudesno*, prekrasno i sličnima – pridjev je koji često koristimo za označavanje onoga što nam se sviđa. Čini se kako je u tom smislu ono što je lijepo istovjetno onome što je dobro, a u različitim se povijesnim razdobljima doista i uspostavlja čvrsta veza između Lijepog i Dobrog”.¹ Oduvijek je jedan od velikih problema bio odrediti što ljepota jest, te kako je definirati. Postoje brojne definicije ljepote, a jedna od njih je da je ljepota estetska kategorija koja tradicionalno označava savršenstvo sklada. U svakodnevnici, ljepotom se najčešće naziva svojstvo osobe, predmeta ili ideje koje nas ispunjava osjećajem ugodnosti. Grana filozofije koja se bavi ljepotom kao svojim predmetom se naziva estetika. Ljepota je nešto objektivno, a ne nešto subjektivno. Iako je definiranje što je pojedincu lijepo vrlo subjektivno, ljepota se i dalje smatra objektivnom. To možemo pobliže objasniti na način da osjećaj ljepote pojedinca definiramo kao subjektivan, međutim on je kod svih ljudi po naravi univerzalan. Tako je osjećaj za lijepo općenit za čitavo čovječanstvo, jer je potreban a ne svojevoljan.

Umberto Eco navodi da su elementi koje svaka stvar koja je lijepa treba posjedovati su sklad, cjelovitost, red, broj i boja tijela. Kada se govori o ljepoti, često se govori i o kriterijima koji bi trebali biti zadovoljeni kako bi se postigla ljepota. Ti kriteriji su proporcija, cjelovitost i sjajnost. Proporcija se ne može tretirati samo kroz matematičke odnose ili praktične kriterije, koji su ponekad ipak potrebni u izradi lijepoga. Cjelovitost se može shvatiti kao savršenstvo upravo dovršene stvari: na nju se može gledati i kao na jedan oblik proporcije. Kada govorio o sjajnosti, Eco misli na pravilno raspoređene boje, a klasičnom kanonu ljepote njih uvijek slijedi osjećaj za proporciju. Sjajnost se svrstava u čisto fizička obilježja. Na nekim mjestima se sjajnost shvaća kao svjetlost i boja, a na drugima pak, kao svjetlo razuma. Sva tri kriterija tvore trijadu zatvorenu u sebe, stvarajući time određeno jedinstvo. Ni jedan od njih ne može se izdvojiti, a da cjelina ostane sačuvana. Da bismo neku stvar prosudili kao lijepu, potrebno je ostvariti proporciju između subjekta koji percipira i objekta koji je percipiran. Ideal ljepote ovisi o kulturnom kontekstu, a u okviru iste kulture ideali se često mijenjaju tijekom vremena. Ne postoji jedinstveno objašnjenje ljepote, a brojni pokušaji definiranja najviše govore o njenoj zagonetnosti. U ovom radu prikazat ću ljepotu i različite poglede na estetiku i modu, kroz opus nekih od najpoznatijih modnih dizajnera prošlog stoljeća.

---

¹ Umberto Eco: *Povijest ljepote*, HENA COM, Zagreb 2004.

3. ESTETIKA

Milan Uzelac na ovaj način tumači pojam estetike:

Pridjev estetski grčkog je porijekla, ali imajući u vidu način na koji ga mi shvaćamo i koristimo on je tvorevina 18. stoljeća; Grci su izrazom *aisthesis* označavali osjećaj i on je bio u paru s izrazom *noesis* kojim se označavalo mišljenje. Oba izraza Grci su upotrebljavali i u pridjevskom obliku (*aisthetikos* - *noetikos*). U latinskom jeziku, u srednjem vijeku, postojali su ekvivalenti ovih izraza: *sensatio* i *intellectus* (pridjevski: *sensitivus*, *intellectivus*), s tom razlikom što se umjesto *sensitivus* ponekad koristio izraz *aestheticus*. Svi ovi termini koristili su se u vrijeme antike i srednjega vijeka ali ne u razmatranjima o lijepom, o umjetnosti ili doživljaju lijepog. Do preokreta je došlo tek s Baumgartenom koji, zadržavajući dotad važeću podjelu saznanja na duhovno i osjetilno, počinje da ovo na nov način interpretira; on naime, osjetilno saznanje (*cognitio sensitiva*) određuje kao saznanje ljepog; dio filozofije koji istražuje ovo područje ljudskih spoznajnih moći naziva se *cognitio aethetica*, ili jednostavno: *aethetica*.²

Kako je prethodno objašnjeno, mislioci i mudraci su stoljećima razmišljali o ljepoti i umjetnosti, ali predmet je formalno istaknut kao samostalna filozofska disciplina tek u 18. stoljeću. Osnivačima estetike smatraju se antički filozofi Platon i Aristotel. Platon se u brojnim dijalozima bavio estetikom i tvrdio je da za razliku od "lijepih predmeta, djela i misli" postoji ideja ljepote, tj. lijepo je samo po sebi što je uvijek sa sobom identično. Dakle, što god da je lijepo, u sebi treba sadržavati dio te ideje ljepote. Platon ljepotu, uz dobro i istinu, uzdiže među najviše vrijednosti. U srednjem vijeku nema pokušaja da se definira jedinstvena bit svih umjetnosti, te je za srednji vijek ljepota nešto što se otkriva, a ne stvara. Estetika kao disciplina postaje moguća tek kad se dimenziji osjetilnog pripiše i njena vlastita sposobnost spoznaje. Za dvadeseto stoljeće je karakteristično da umjetnička djela nastaju pod utjecajem prostora na kojem se stvaraju.

3.1. Definiranje pojma estetike

Estetika se definira kao znanost o lijepom. Ovaj pojam je možda najlakše objasniti kroz značenje grčke riječi *aisthanomai* što na grčkom znači osjećam ili opažam, a iz koje naziv „estetika“ izvorno potječe.³ Berys Gaut opisuje estetiku kao svakodnevnu pojavu, kako sve stvari i pojmove oko nas osjećamo i opažamo kao lijepe, ružne ili u nekog stupnju ljepote između ova dva krajnja pojma. Taj osjećaj za lijepo nije povezan s kategorijom praktičnog,

² Milan Uzelac: *Estetika*, Akademija umjetnosti, Novi Sad, 2003

³ Berys Gaut, Dominic McIver Lopes: *The Routledge Companion to Aesthetics*, London, 2001

funkcionalnog i sl., već se on odnosi isključivo na percepciju. Dakle, estetika je zapravo znanost o nečem što dobivamo opažanjem, bez posredovanja pojmovnog mišljenja.

Estetika u odijevanju dovodi do pitanja dobrog i lošeg ukusa. Svatko ima pravo na vlastiti stil odijevanja. Estetski stil odijevanja je zaista izuzetno intiman i individualan, ne bazira se isključivo na stilu koji se vizualno sviđa pojedincu već na to utječe mnogo različitih faktora kao što su nacionalna i kulturna pripadnost, vjerska pripadnost itd. Svaka osoba je individua i stoga ima pravo na osobni i individualni stil. Estetska percepcija, a time i priroda estetskog iskustva, varira pod utjecajem kulture pojedinog vremena. Moda je stvar estetike i naše želje za ljepotom. Ljudi se odijevaju od kada postoji čovječanstvo, ali sama moda je fenomen građanske kulture novoga vijeka i tijekom vremena će postati jasan pokazatelj stila koji određeni pojedinac posjeduje. Moda je danas nerijetko i pokazatelj ekonomskog, socijalnog i društvenog statusa pojedinca. U ovom radu govori se o brojnim estetskim razlikama u ukusu i drugačijem poimanju ljepote odijevanja kod tri izrazito uspješna i nadarena dizajnera 20. stoljeća koji su bez sumnje utjecali na današnje poimanje estetike odijevanja.⁴

---

⁴ Vidi: <http://www.iep.utm.edu/aestheti/>

4. MODA

Moda je važna društvena i gospodarska pojava vremena i jedan od najosjetljivijih pokazatelja određenog ukusa epohe koji je temelj svakog estetskog i kritičkog vrednovanja nekog povijesnog razdoblja. Promatramo je kao komprimirani izraz kulturnog zbivanja, pod utjecajem društvenih, političkih, umjetničkih događanja, te kao ogledalo našeg vremena. Riječ „moda“ potječe od latinske riječi *modus*, što znači način ili posebnost, npr. način života. Riječ „moda“ odnosila se izvorno na vrstu i način života jednog naroda, osobito na osebnost odijevanja. O modi možemo govoriti od 16. stoljeća do današnjeg doba. Nekada su je promovirali aristokratski slojevi društva. Žena je u društvu bila slika moći i bogatstva muškarca, ona se dnevno presvlačila više puta, u skladu s manirama tog doba ne bi li time dokazivala svoj status. Jedna od vodećih žena u francuskom društvu bila je Marija Antoaneta koja je bila modna ikona svog doba, te pokazatelj bogatstva i moći kralja Luja XVI. i francuske države. Naizmjenice su tijekom povijesti vodeću riječ u modi vodili muškarci i žene, ali i svi pripadnici visokih društvenih slojeva. Moda se širila iz viših ka nižim slojevima i na taj način, dok su niži slojevi nosili jedno, viši slojevi bi već imali novu modu. U 18. stoljeću počinju izlaziti i prve modne novine koje su slikama prikazivale modu tog doba. Krajem 19. stoljeća javljaju se i prvi modni kreatori koji su počeli diktirati modu i unositi inovacije u žensko i muško odijevanje. Novine su prenosile inovacije preko Chanelinog uvođenja jednostavnih kostima i odbacivanja korzeta pa sve do Diorovog „New looka“. Po svojoj naravi, moda je interdisciplinarna, pa su se njezini proučavatelji često istodobno inspirirani postavkama raznih povijesnih i društvenih znanosti, od povijesti umjetnosti, sociologije, psihologije i filozofije do etnologije, antropologije i semiotike. Moda je sustav znakova kojim se komunicira na način neodvojiv od ljudskoga tijela u određenom vremenu i prostoru. Već stoljećima različite znanosti pokušavaju dokučiti tajnu jednog od fenomena modernog doba, fenomena mode, modnog odijevanja, modnih promjena i njihova sve bržeg ritma te rastuće modne raznolikosti. Moda je sredstvo identifikacije i socijalizacije, simbolička komunikacija, predmet užitka i primijenjena umjetnost.

4.1. Teorija mode

Teorija mode razvija se kao zasebna znanost interdisciplinarno, što znači da je terminologija mode kao znanosti još uvijek u neprestanom razvoju tj. procesu dovršavanja. Teorija mode

kao zasebna znanstvena disciplina želi uspostaviti modu kao ravnopravnu temu znanstvenog istraživanja, no ostaje pitanje što i kako se zapravo istražuje. Prema knjizi *Moda – Povijest, sociologija i teorija mode* paradoks mode kao znanstvene teme leži u tome što je ona istodobno „svudje i nigdje“, a njeno određivanje ne može biti ni isključivo esencijalističko (moda kao nešto), ni egzistencijalističko (moda u smislu životnog stila i sl.). Moda se određuje kao fenomen u značenju nečeg prolaznog i puko pojavnog, nečeg što graniči s površnim. Jedan od primjera je Braudelova definicija mode kao vremenskog intervala kratkog trajanja, koji omogućuje diskontinuitet, dinamičnost, promjenu, i odijevanja kao intervala dugog trajanja, kojeg karakteriziraju kontinuitet, statičnost, tradicija. Sociologija postavlja modu kao društvenu formu. Za Veblena ta forma je izraz klasne pripadnosti i klasnih sukoba. On povezuje modu s „dokoličarskom klasom“ i njenom elitističkom potrebom izražavanja vlastitog društvenog statusa putem mode kao luksuznih objekata. Odnos mode i društva može imati različite smjerove. O tome govori Simmel kada kaže da je ona istovremeno sredstvo diferencijacije i integracije; on izražava unutarnji paradoks mode koji onemogućuje njeno precizno određenje i utemeljenje u posebnoj znanstvenoj grani. Moda se u 20. stoljeću znanstveno promatra u svojim najrazličitijim vidovima a kao forma života (koji je različito definiran s obzirom na to o kojoj je znanosti riječ). Kod Simmela kao prethodnika teorije mode kao znanstvene discipline već su naznačene sve teškoće proučavanja mode: dosljednost metodologije znanosti zahtijeva prilagodbu mode nekom od načina njenog „pojavljivanja“ u svijetu.

4.2. Moda 20. stoljeća

Tijekom 20. stoljeća dogodile su se brojne gospodarske i ekonomske promijene u svijetu: I. i II. Svjetski rat, građanski ratovi, razni pokreti za ljudska prava koji su uvelike utjecali na modu ovoga stoljeća. Osim ekonomskih promjena dogodile su se i pojave koje će zauvijek promijeniti čovječanstvo, ali i modu. Pojavom modnih časopisa, filmske industrije i nešto kasnije TV industrije, dolazimo do utjecaja medija na stvaranje modnih trendova. Predvodnici mode više nisu ljudi iz viših klasa koji nameću svoje trendove koje niže klase oponašaju. Moda postaje živa, ona je na ulici, postaje sveprisutna i bliža svim društvenim klasama. Veliku ulogu u modi ovog stoljeća odigrala je i glazba. Ljudi oponašaju svoje idole i prate njihov modni izričaj. Zbog brojnih događanja u svijetu, moda 20. stoljeća je zasigurno najzanimljivije stoljeće u kojem je došlo do najvećih inovacija i promjena. U sljedećem

poglavlju kroz desetljeća je prikazano kako je moda neprestano u pokretu i podložna je iznenadnim promjenama.

4.3. Modni stilovi kroz desetljeća

1920-te u Velikoj Britaniji poznatije su pod nazivom „Jazz Age“, početak desetljeća otvoren je s eksplozijom boja, zvukova, ritma jazza i plesa koji je išao s njim. U Britaniji su mlađe generacije izražavale svoj bunt odjećom i zahtijevale su više slobode u ponašanju i stilu života, a sukladno tome i odjeći. 20-te su bile su razdoblje značajnih promjena u društvu, politici i općenito u svakodnevnom životu. Dolazi do promjene i u modi koja se modernizira i prilagođava potrebama žena. Tijekom I. svjetskog rata većina muškaraca je bila u ratu stoga su žene morale preuzeti njihove uloge i to u gotovo svim dijelovima života i rada, a svoje novostečene samostalnosti se nisu odrekle ni nakon završetka rata. 1920-ih godina su zaposlene žene po prvi put bile i one iz viših staleža. Zamijenivši muškarce u raznim poslovima, žene su također počele nositi odjeću nalik na njihovu, kako bi nesmetano mogle obavljati sve poslove, što dakako ne bi bilo moguće u korzetima i dugim haljinama koje su do tada odijevale. Coco Chanel je bila predvodnica uvođenja jednostavnijeg i udobnijeg načina odijevanja za žene svih društvenih staleža. Od modnih dodataka nezaobilazni su bili šeširi, torbice i rukavice. Popularne torbice su bile tzv. „clutch“ torbice u kojima su žene nosile vrlo malo stvari, primjerice ruž, puder i novac. Torbice su bile rađene od svih vrsta kože, a u ukrašenim metalnim kutijicama nosila se kozmetika. Rukavice su također bile neizostavne, nosile su se one do zgloba ili dvostruko dulje. Ljeti su se nosile rukavice od pamuka, svile i čipke, a zimi kožne. Obilježja mode 20-ih godina su jednostavnija, funkcionalnija odjeća, manje količine materijala, manje ukrasa i detalja. Moda 20-ih godina ostavila je posljedice i na modu današnjice. Tada je počelo stvaranje današnje moderne žene koja je smjela izgledom i ponašanjem te živi novi, brz i funkcionalan stil života.⁵

1930-te obilježila je ekonomska kriza što je dakako utjecalo i na modu 30-ih godina. Poslije zlatnih 20-ih dolaze depresivne 30-e. 1929. godine izbija velika kriza ekonomije zapadnog svijeta koja je započela burzovnim krahom Wall Streeta. Obilježja 30-ih godina su nezaposlenost, očaj, depresija i dolazak II. svjetskog rata. U takvim uvjetima moda, luksuz, ljepota i glamur pali su u drugi plan. Počeli su se koristiti jeftiniji materijali kao što su pamuk,

---

⁵ Vidi: <http://glamourdaze.com/history-of-womens-fashion/1920-to-1929>

umjetna svila-rajon i najlon. Kako bi uštedile, žene su počele same izrađivati svoju odjeću, a često su kao materijal koristile pamučne vreće u kojima su se nosile kupljene namirnice. Trgovci su primijetili rastući interes za šivanje te su počeli proizvoditi različite vreće za namirnice, raznolikih uzoraka, boja i tekstura. Također se povećavao i interes za šivanje te su se mnoge žene zapošljavale kao švelje. Modu 30-ih godina obilježila je i filmska industrija. Žene su na brojne načine pokušavale izgledati kako filmske glumice, kopirajući pritom njihovu šminku, frizuru i, naravno, odjeću. Velik utjecaj na odjeću imale su holivudske glumice poput Grete Garbo i Irene Dunne. Kako žene više nisu bile u mogućnosti imati puno odjeće za sve prigode, koristile su modne dodatke kako bi iz obične dnevne haljine dobile glamuroznu večernju kombinaciju. Modni dodaci koji su služili kako bi upotpunili izgled bile su rukavice torbice i nakit. Kao nakit se prvi put počinje koristiti bižuterija. Torbice su bile važan dio svake odjevne kombinacije: svaki put kada bi žena promijenila odjevu kombinaciju bilo bi nužno promijeniti i torbicu. Torbice za večernje izlaske i dalje su bile male i praktične, međutim za dnevne prilike postaje moderno nositi velike torbe na jedno rame. Tijekom ovog perioda postalo je normalno da žene rade, a sukladno tome pojavila se i poslovna odjeća za žene. Neizostavan dio garderobe poslovne žene bilo je dobro skrojeno odijelo. Usko skrojeni gornji dio isticao je struk i ženstvenost. Odijelom su žene postizale dojam jakosti, odlučnosti, ozbiljnosti, te prije svega sposobnosti; odijela su imala i ženstvena obilježja, poput nabora i plisiranih detalja. Za razliku od dvadesetih godina, moda je bila znatno ženstvenija. Ponovno se vratio elegantniji i profinjeniji stil koji je bio prisutan prije I. svjetskog rata. U modu se vratio istaknut struk, duže suknje i haljine te cjelokupna mekša silueta. Obilježja mode 30-ih godina bila su sofisticiran i elegantan stil, prigušene boje, rubovi suknji do koljena, istaknuta ramena što se postizalo pomoću jastučića, naborima ili volanima (proslavila ih Irene Dunne u filmu *Cimarron*), V izrez, čipkasti izrez i uzak struk.

1940-e su bile ratne godine: 1939. godine započeo je II. svjetski rat koji je imao najveći utjecaj na stil života i modu 40-ih. U ovom razdoblju Pariz pada pod Hitlerovu vlast i tako gubi svoju titulu svjetskog centra mode. Kao lider svjetske mode se nameću Sjedinjene Američke Države, koje postaju svjetski centar mode, osobito za sportsku odjeću. Zbog ograničenih materijala i smanjenja zaliha uzrokovanih ratom u Britaniji, materijal i odjeća se kupuju pomoću kupona. Proizvodnja odjeće je bila strogo nadzirana jer je vladala nestašica tkanina, a mnogi radnici iz konfekcijske industrije bili su prebačeni u tvornice koje su proizvodile za potrebe rata. Izrada ovratnika, manšeta i ostalih dodataka smatrala se luksuzom, a svilu se upotrebljavalo samo za izradu padobrana. Odjeća je bila funkcionalna i

izdržljiva kako bi se mogla dugo nositi. Također, kod proizvodnje odjeće pokušavalo se koristiti što manje tkanine. Posebno se štedjelo na svili i najlonu koji su bili potrebni za vojne svrhe i zbog toga je bilo zabranjeno trošenje na odjeću. Jedan od dijelova odjeće koji je ženama u ovom periodu zasigurno nedostajao bile su najlon čarape, pa su one stoga smišljale razne načine kako dobiti dojam da nose čarape. Stavljale su na noge kremu u boji i olovkom crtale šav na čarapama. Isto tako, postojali su i profesionalni saloni u kojima su se crtale najlonke, koji su u to vrijeme bili vrlo popularni. Muškarci su otišli na bojište, žene su preuzele njihove uloge: sukladno tome, ženska moda je ponovo postala znatno jednostavnija i funkcionalnija. Šešir, koji je kao modni dodatak dugi niz godina bio vrlo bitan u ženskom odijevanju, tijekom rata gubi svoju funkciju i zamjenjuju ga marama ili mrežica za kosu. Žene su kosu držale skupljenu kako im ne bi smetala i kako bi spriječile da im se kosa zapetlja u strojevima na kojima su radile. Mrežicu su nosile i van posla pa je ona ubrzo postala modni trend, te su je mnoge nosile za večernje izlaske. Jedna od najbitnijih inovacija što se tiče ženskog odijevanja nastala u 40-ima su ženske hlače. Počelo je tako što su žene, kako bi lakše radile, nosile muške hlače sve dok se nisu počele proizvoditi posebno za žene. Hlače su ubrzo iz odjeće za posao postale i odjeća za svakodnevne aktivnosti. Najčešće su se nosile hlače visokog struka s gumbima ili zatvaračem sa strane. Nosile su se kućne haljine, koje su bile izrađene od laganih materijala s kopčanjem pomoću gumbi po cijeloj duljini haljine. Bile su vrlo udobne i funkcionalne, zbog toga su i doživjele takvu popularnost. Kraj 40-ih zasigurno je obilježio Christian Dior svojom „New Look“ kolekcijom s kojom ulijeva nadu u oporavak modne industrije i uvodi nas u modu 50-ih.⁶

1950-e bile su godine promjena, svjetska ekonomija se oporavlja od rata, a moda i stil kreću u smjeru luksuza i glamura. Predvodnik stila 50-ih bio je Dior. Žene su ponovo bile elegantne, ženstvene, glamurozne. Naglašava se ženska silueta, figura pješčanog sata koja je isticala ženstvene obline, istaknut struk, predimenzionirane bokove. Kako se gospodarstvo oporavljalo, nije više postojala ni štednja materijala, stoga su haljine ponovo bile duge i izrađene od mnogo slojeva materijala. U 50-ima dolazi do velike razlike između svakodnevne odjeće i dizajnerskih kreacija. Dok su u prošlim desetljećima dizajneri inspiraciju crpili s ulice, sada dolazi do velike razlike između dizajnerskih kreacija i svakodnevnog stila običnih žena. Žene su počele sve više nositi hlače, jednostavne haljine bez naramenica i sportsku odjeću, te unatoč tome što je većina dizajnera kreirala pretencioznu i glamuroznu odjeću,

---

⁶ Vidi: <http://www.marieclaire.co.uk/blogs/544203/1940s-fashion-the-decade-captured-in-40-incredible-pictures.html>

casual stil je postao iznenađujuće popularan. Pod utjecajem medija ideal ženstvenosti postaje figura kućanice. Društvo percipira ženu kao uspješnu jedino ako se ostvarila kao supruga i majka. Žene su ponovo počele puno vremena posvećivati svom izgledu. Stil kućanica simboliziraju elegantne haljine najčešće s uzorkom točkica ili cvijeća, nježne pastelne boje, te traka u kosi. Modni dodaci u 50-ima predstavljali su bitan dio garderobe svake žene. Rukavice i elegantne kape nosili su se gotovo u svakoj prilici. Od nakita nosile su biserne ogrlice i *clip on* naušnice. Nakit je bio klasičan, jednostavan i decentan, torbice su bile malene i najčešće su se nosile u ruci. Nešto bez čega trenutno ne možemo zamisliti život su zasigurno traperice, one su dio druge strane mode 50-ih godina. Javlja se subkulture mladih koji odbijaju nositi odjeću kakvu su nosili njihovi roditelji. Mladi su napokon mogli imati vlastiti stil. Djevojke su počele nositi bluze s Petar Pan ovratnikom ispod kojih bi nosile džempere u pastelnim bojama, a one malo hrabrije znale su nositi muške košulje kombinirajući ih s trapericama. Jedna od najpoznatijih subkultura tog vremena poznata je pod imenom "greasers"; to je bila britanska motociklistička subkultura, a njeni pripadnici prepoznatljivi po kožnim jaknama pokrivenim zakovicama, lancima, značkama i kacigama. Mladenačka moda uvodi nas u novo doba koje slijedi nakon 50-ih, opraštamo se od elegancije, luksuza, glamura i ženstvenosti, te započinjemo novo doba modnog bunta, slobodnog duha i odvažnosti u odijevanju.

1960-e bile su vrijeme društvenih i kulturnih promjena u društvu, sve se mijenjalo a naročito moda. Odjeća je u potpunosti drugačija od prethodnih desetljeća, gotovo je nemoguće pronaći zajednička obilježja. Odjeća poprima nove linije, boje i materijale. Krojevi su slobodniji, pokazuju puno više kože nego dotadašnja odjeća, nose se kratke suknje, hlače i kombinezoni. Obilježja odjeće 60-ih su haljine ravnog kroja, neonske boje, razni dezeni i geometrijski printevi. Mini suknja postala je simbol ovog razdoblja, nosile su je mlade djevojke kao znak mladosti i slobode te novog oblika emancipacije žena. Nastala je 1964. godine, a dizajnirala ju je Mary Quant. Modu 60-ih zasigurno su obilježile supkulture, svaka od njih je bila jedinstvena i svaka je unijela nešto svoje u modu tog razdoblja. „Modsi“ su supkultura nastala u Velikoj Britaniji i njeni su pripadnici od sredine 60-ih označavali sve što je popularno i što pripada modernoj kulturi. Nosili su elegantna talijanska odijela, tanke kravate, otkopčane ovratnike i V izrez. Simbol „Modsa“ bila je Vespa. Žene koje su pripadale ovoj supkulturi oblačile su se vrlo slično muškarcima, nosile su kratke frizure zbog čega nisu odavale dojam ženstvenosti. S vremenom su prilagodile svoj izgled. Najpoznatija predstavnica „Modsa“ stila bila je Twiggy. Suprotnost „Modsimama“ bila je supkultura „Rockersa“ oni su imali opasni

motoristički stil, a i sami su vozili motore. Obilježja Rockers stila bile su crna boja, kožne jakne sa zakovicama i lancima, kacige, kožne hlače. U drugoj polovini 60-ih javlja se i hipi pokret. Hipiji su uglavnom bili mladi iz dobrostojećih obitelji koji se nisu slagali s materijalističkim načinom života, te su ga odlučili napustiti i okrenuli se prirodi. Obilježja hipi stila bilo je prvenstveno cvijeće s kojim su se ukrašavali, od toga i dolazi naziv "djeca cvijeća". Odjeća im je uvijek bila svijetlih i kričavih boja, a često se odjeća ručno izrađivala i bojila. Nosili su traperice ali i šarene trapez hlače, široke košulje, prozračne i široke tunike, te predmete narodnih nošnji, posebno indijanske. Osim subkultura, modu 60-ih godina obilježili su i umjetnički pravci pop art i op art. Obilježje op art mode je korištenje crno-bijelih geometrijskih oblika kako bi se postigla optička iluzija te dojam pokreta i nestabilnosti, dok se kod pop arta ironično komentira banalnost masovne kulture. Njihovi motivi bili su sasvim obične stvari kojima smo svakodnevno okruženi poput konzervi voća ili nekih drugih svakodnevnih predmeta. Uzdižući takve stvari i stvarajući od njih umjetnost, umjetnici nam šalju ironičnu poruku i kritiku potrošačkog društva i njegove površnosti. Modna revolucija započela je 60-ih godina, a moda je postala slobodnija.

1970-ih ekonomske su prilike povoljne, ljudi žive u sigurnosti što im daje dovoljno vremena i slobode da se posvete modi. Moda postaje još smjelija nego u predhodnom desetljeću. Moto 70-ih glasi „nema pravila” i „sve je dopušteno“, a upravo tako je i izgledala moda ovog desetljeća. Obilje boja, raznih materijala, oblika krojeva, predimenzioniranog nakita, mnoštvo uzoraka. Odjevni predmet koji nas asocira na 70-e su trapez hlače, a one su svoju najveću popularnost stekle upravo u ovom periodu. Trapez hlače nose se u svim bojama, a materijal od kojeg su se izrađivale nije bio isključivo traper, već je bilo moguće izraditi ih i od drugih materijala. Ovo razdoblje obilježili su mnogi pokreti za ljudska prava, primjerice feministička borba za ženska prava, te rasnu i spolnu ravnopravnost. Radikalne feministice na prosvjede dolaze obučene u vrećaste majice bez grudnjaka ili gole, bunt izražavaju ne brijanjem pazuha, zalažu se za povratak mode prirodnim oblicima odijevanja, protive se nepotrebnom ukrašavanju i kićenju odjeće što smatraju gubitkom autentičnog ženskog identiteta. Drugu sliku ovog desetljeća, suprotnu od provokativne mode i prosvjeda, donose kolekcije visoke mode Yvesa Saint Laurenta i Valentina. One su dokaz da su 70-e također bile i iznimno elegantne, profinjene i romantične. Sredinom 70-ih pojavljuje se punk subkultura čiji se stil znatno razlikuje od ostalih stilova tih godina. Nose crnu odjeću, majice uprljane krvlju i nerijetko s prijetećim porukama, razne *pierce*, prenaplašeno se šminkaju crnom olovkom neovisno o spolu. Punkerski stil je popularizirao bend Sex Pistols i Vivienne Westwood koja

se proslavila izrađujući dizajnerske kreacije za članove Sex Pistolsa čime je pridonijela i oblikovanju njihova identiteta. 70-ih godina u modi je naglašena sloboda izbora odjevnih predmeta koja nikoga nije sputavala i sve je bilo dopušteno.

1980-ih se nastavio modni izričaj koji je vladao u prošlom desetljeću i dalje je sve dopušteno, spaja se nespojivo i važno je samo biti svoj i drugačiji. Punk pokret koji se javlja sredinom 70-ih sada je u punom jeku, iako to više nije onaj izvorni buntovni punk stil već je znatno smireniji. Na modu 80-ih godine važan modni utjecaj ostavljala je televizija, pa su mnogi u tom periodu htjeli izgledati kao glumci iz serije *Dinastija* ili serije *Dallas*. U modi su široka ramena. Nose se velike naramenice čime se želi istaknuti moć i snaga žene figure s uskim strukom i širokim ramenima. Vuna, pamuk i svila vratile su se u modu i zamijenile sintetičke materijale. Ženska odjela su krojena kao i muška a grublje linije su bile ublažene maramama i svilenim šalovima. Modni dodaci su bili nužni, žene su se vodile mišlju da nakita treba biti što više, što većih dimenzija. Nosile su se velike naušnice, broševi, zlatne i biserne ogrlice i narukvice. Frizura i šminka su također bile poprilično naglašene. Koristile su se jake neonske boje za oči, rumenilo i ruž su najčešće bili istih nijansi. Nosi se kratka stepenasta frizura ili natapirana kosa. U kosu su se stavljale trake u različitim bojama i konjski rep na stranu s gubicama u jarkim bojama. Na modu ovog desetljeća utjecale su mnoge zvijezde ali najviše Madonna sa svojim ekstremizmom, javnim isticanjem seksualnosti i pojavljivanjem u kožnoj odjeći, mrežastim čarapama, čipki, perlama, rukavicama bez prstiju, poderanim majicama, kožnim jaknama, s puno nakita, šljokicama i razbarušenim frizurama. U 80-ima je bilo očito da se ljudi žele baviti modom, postojali su razni izbori i svako je mogao izabrati što je njemu odgovaralo.

1990-ih godina nosile su se smjele kombinacije, u modi je bilo sve što je šareno, a boje su često bile neonske. Tijekom 90-ih u modi će se koristiti sve do tada viđeno s izvjesnim doradama. 90-te je obilježila glazba i razni bendovi koji su ostavili veliki utjecaj na modu tog vremena. Bilo da se radilo o punk, rock ili heavy metal grupama kao, na primjer, Nirvana, Green Day, Red Hot Chili Peppers, Metalica ili o pop glazbi poput grupe "Spice girls", ljudi su imitirali svoje glazbene idole i postalo je popularno oblačiti se kao oni. Među mladima bio je popularan stil grunge (riječ "grunge" je skraćenica iz slenga koja je prvobitno imala značenje "prljav" ili "neuredan"), čiji je osnivač bio vođa grupe Nirvana, Kurt Cobain. Njegov se namjerno nemaran način odijevanja – dizajniran da izaziva mišljenje da moda nije bitna, odnosno antimoda – ubrzo pretvorio u moderan stil. Obilježja tog stila su neuredna, razbarušena kosa, široke košulje i majice, poderane traperice i kožne jakne sa zakovicama.

Žene su nosile haljine s tankim naramenicama, dekolteima ili široko otkrivenim ramenima. Jako popularne bile su i haljine od pliša. Kratke plisirane suknje su doživjele svoju najveću popularnost sredinom 90-ih godina. Uz kratke suknje nosili su se blejzeri u istoj dužini kao i suknja. U modi su i kratki topići. Majice su ili izrazito velike ili kraće s printom poznatih zvijezda ili logom popularnih bendova. 90-te su zasigurno obilježile karirane košulje koje su ostale u modi do danas. Još jedan od predmeta koji nas asocira na modu 90-ih je šušakava jakna koju su u to vrijeme nosili gotovo svi, i muškarci i žene, uglavnom u neonskim bojama. Modni detalji su bili nakit od zlata a bilo je poželjno da bude glomazan i vidljiv. Nosi se veći broj prstenja na jednoj ili obje ruke, ogrlice i naušnice. Vrlo je popularna i bižuterija, primjerice, velike plastične naušnice u šarenim bojama, narukvice s nitnama, ogrlice od plastike ili kože koje su se nosile uz vrat. Moda u ovom desetljeću bila je iznimno vesela i šarena, međutim neka od obilježja 90-ih još uvijek su prisutna u današnjoj modi.⁷

---

⁷ Vidi: <http://www.retrowaste.com/1990s/fashion-in-the-1990s/>

5. COCO CHANEL

Gabrielle Coco Chanel jedna je od najvećih modnih ikona i dizajnerica 20. stoljeća. Zahvaljujući njoj francuska moda je i dalje sinonim za uspješnu industriju. Na listi časopisa Time nalazi se među sto najutjecajnijih ljudi 20. stoljeća. Većina izvora navodi da je rođena 1883. godine, iako je ta informacija strogo čuvana. Neki od detalja iz njezina najranijeg života, kao i njezin datum rođenja nikada nisu sa sigurnošću utvrđeni. Kada bi je tijekom života pitali o njezinu djetinjstvu i počecima, često je izmišljala događaje i stvari za koje je kasnije otkriveno da su lažni. Zbog toga su i danas neki detalji njezina života nepoznati ili nisu u potpunosti točni. Coco je žena koja je svojim kreacijama nedvojbeno promijenila povijest. S dvanaest godina zadesila ju je smrt majke nakon čega je napušta i otac, te je smještena u sirotište u kojem je dočekala punoljetnost. Radilo se o katoličkom sirotištu u samostanu Aubazine gdje je naučila osnove svog budućeg zanata – šivanje. Svoje je umijeće dalje „istesala“ zahvaljujući rođacima kod kojih je provodila ljetne praznike. Kada je navršila osamnaest godina, za Coco više nije bilo mjesta u sirotištu pa je u gradu Moulinu postala kabaretska pjevačica. Tamo je dobila nadimak Coco koji će postati njezino drugo ime, i po kojemu će postati prepoznatljiva. Prema nekim pričama, nadimak Coco dobila je prema pjesmama koje je pjevala, no sama Coco Chanel jednom je prilikom rekla da je nadimak Coco skraćen od riječi „coquette“ što na francuskom znači „uzdržavana žena“. Krećući se u višim slojevima društva koje je zabavljala svojim nastupima, vrlo je brzo postala ljubavnica nasljednika tvornice tekstila Étiennea Balsana. Kod njega je počela šivati u salonu te je uživala sve privilegije ljubavnice. Tako se mogla posvetiti i svom prvom dizajnerskom poslu – dizajniranju šešira.

Sl. 1. Coco Chanel

5.1. Dizajnersko djelo Coco Chanel

U dobi od dvadeset i osam godina Coco Chanel otvara svoj prvi vrlo uspješan butik sa šuširima nakon kojeg je slijedila trgovina haljinama kojom je uvela pravu revoluciju u svijet tadašnje mode. Coco Chanel oslobodila je žene iz korzeta, uske krojeve koji su do tada dominirali zamijenila je jednostavnim i udobnim krojevima ravnih linija koji su odicali stilom i elegancijom. Tvrdila je kako pravi odjeću kakvu bi i sama nosila, te da su žene uvijek nepotrebno utegnute u odjeći u kojoj im nikada nije dovoljno udobno. Chanel je uvela džersej kao najpoželjniju tkaninu za žene – rastezljivi sakoi, dolčevite i mala crna haljina bili su njen zaštitni znak. Nakon uspjeha svojih butika Coco Chanel pokreće modnu kuću Chanel, koja je do danas jedan od najpoznatijih modnih brendova na svijetu. Jedno od najvećih postignuća zasigurno je parfem Chanel No. 5 koji se proizvodi i danas, i jednako je popularan kao i 1922. kada je nastao. U 1930-im Coco je svoj rad proširila na dizajniranje nakita i večernje odjeće u čemu je bila uspješna kao i u prijašnjem poslu. U 1950-im Coco Chanel nastavlja kreirati udobnu i elegantnu modu za žene.

Uspjela je osloboditi žene neudobnih korzeta te je predstavila svakodnevnu, praktičnu odjeću koja nije sputavala žene, a za koju je inspiraciju crpila iz materijala i čistih linija muške mode. Bila je prva koja je uvela u modu crnu boju. Njen stil preživio je sve promjene i modne diktate. Chanel je postavila novi način odijevanja za žene 20-og stoljeća te se oduvijek smatrala ravnopravnom muškarcima, što ju je navelo na brojne revolucionarne ideje koje se žena tog vremena nije usudila imati. Coco za vrijeme ratnih godina nije bila produktivna u modnom smislu, imala je brojne druge preokupacije (pa tako i suradnju s nacistima iako nije do kraja jasno je li zaista bila na njihovoj strani). Nakon završetka II. svjetskog rata preselila se u Švicarsku gdje je ostala punih devet godina. Nakon povratka u Pariz, 1954. godine najavila je povratak u modnu industriju te ponovno otvorila modnu kuću koju je financirao Pierre Wertheimer. U novom je ugovoru Wertheimer i dalje ostao vlasnik "Parfum Chanel", a u zamjenu joj je do kraja života plaćao sve njezine životne troškove. Nova kolekcija nije imala previše uspjeha kod Parižana zbog njezine povezanosti s nacistima za vrijeme rata, ali su je prihvatili Englezi i Amerikanci. Sljedećih sedamnaest godina učvrstila je svoj položaj u modnom svijetu i zauvijek ostala sinonim za visoku modu.

5.2. Utjecaj Coco Chanel na modu 20. stoljeća

Coco Chanel je zasigurno jedna od najznačajnijih osoba 20. stoljeća. Njezin utjecaj na modu prošlog stoljeća je izuzetan, jer je većina njezinih klasičnih modela prisutna, te jednako popularna i danas. Njene inovacije bile su, i još uvijek su, bazični elementi ženske garderobe: suknje i haljine od džerseja, marama, ženska košulja, suknja s naborima, pamučna bluza-džemper, pulover s visokim ovratnikom, vuneno odijelo, sportska jakna iliti kaputić-blejzer, haljine bez naramenica, kabanica. Chanel haljine uvelike su se razlikovale od onoga što su žene do tada nosile. Osim u crnoj boji, koja je do tada bila rezervirana samo za muškarce, razlika je bila očita i u strukturi materijala i krojevima. Žene su napokon bile oslobođene uskih korzeta. Haljine su bile čistih linija, praktične i nisu sputavale život u svakodnevnim aktivnostima.

„Luksuz mora biti udoban, inače nije luksuz.“ - Coco Chanel

Sl. 2. Chanel haljine

Iako je danas posve normalno da žena nosi hlače, istina je da je u prošlosti to bilo nepojmljivo. Žene su jahale konje, trčale za djecom i obavljale svakodnevne zadatke u haljinama i suknjama skrojenima od višemetarskog materijala. Dakle, kao bitan modni

iskorak u ravnopravnom odnosu između muškaraca i žena je i trenutak kad su žene počele nositi hlače. Ovaj potez ima simbolički smisao, a ne samo funkcionalni. Postoji i anegdota o tome kako su nastale jahaće hlače. Naime, Coco je voljela jahati, a budući da su žene u to vrijeme nosile haljine, kada su jahale, sjedile su na jednoj strani konja skupljenih nogu. Zbog toga je Coco kreirala jahaće hlače za žene, kako bi u normalnom položaju mogle jahati.

„Hlače čine ženu slobodnom.“ – Coco Chanel

Sl. 3. Coco Chanel u vlastitoj kreaciji

Inovacija po kojoj ćemo zasigurno pamtići Coco je “mala crna haljina” koja je zauvijek promijenila modni svijet. Lansirana je na tržište 1926. godine. Crna boja haljine postala je sinonim za eleganciju i jednostavnost. Mala crna haljina je postala klasični sastavni dio ženske garderobe.

„Moda je postala šala. Kreatori su zaboravili da se u haljinama nalaze žene. Većina se žena odijeva za muškarce i želi da im se dive. Ali moraju biti sposobne i kretati se, ući u auto bez da popucaju po šavovima! Odjeća mora imati prirodan oblik“ - Coco Chanel

Sl. 4. Mala crna haljina

U nizu inovacija koje je na modno tržište donijela Coco Chanel je i jedan od najpopularnijih parfema današnjice – Chanel No. 5. Ovo je bio prvi parfem nazvan po dizajneru. Coco je toliko je uživala u njegovom mirisu, pa je i prostorije u kojima je boravila prskala parfemom i time pokazala koliko voli luksuz i eleganciju. Jedan od najvećih misterija je sigurno broj 5 u imenu parfema. Jedna je od verzija da je poznati kemičar Ernest Beaux, koji je i stvorio parfem, na početku napravio pet različitih parfema, a Coco je odabrala upravo tu zadnju, petu verziju.

„Žena bez parfema je žena bez budućnosti“ - Coco Chanel

Sl. 5. Bočica parfema Chanel No. 5

U to doba bilo je poznato da je najveći suparnik Coco Chanel bio Dior. Dior je žene i dalje oblačio u korzete i uske kreacije, pa se već znalo da će žena koja više drži do udobnosti i slobode odabrati Chanel, dok će žena koja je opsjednuta trendovima i prenaplašenom ženstvenošću prije posegnuti za Diorom.

6. CHRISTIAN DIOR

Christian Dior je zasigurno uz Coco Chanel jedan od najpoznatijih dizajnera 20. stoljeća. Iako su zajedno zaslužni za položaj francuske mode u modnom svijetu, živjeli su i radili u istom gradu, u istim vremenima ratnog stanja u zemlji – njihovi pogledi na ljepotu i estetiku ženskog odijevanja međusobno su se znatno razlikovali. Kako smo u prethodnom dijelu rada spomenuli, Coco Chanel je bila predvodnica uvođenja ravnih krojeva, crne boje te grubljih materijala, i zalagala se za prijenos muških elemenata u žensku modu. Za razliku od nje, Christian Dior ljepotu žene poistovjećuje s cvijetom. Njeguje ženstveni i elegantni stil, šarene boje, naglašene ženstvene siluete i mnogo slojeva tkanina. Dizajner koji je osnovao jednu od najpoznatijih modnih kuća u svijetu, Christian Dior rođen je 1905. u francuskom Granvillu, no već u dobi od pet godina s obitelji se seli u Pariz. Christian se, kako bi udovoljio roditeljima, školovao da postane diplomat, međutim Christianove želje bile su drugačije – on se htio baviti modom. 1928. godine ipak odustaje od školovanja da postane diplomat, otac mu daje novac i zajedno otvaraju malu umjetničku galeriju u kojoj je prodavao umjetnine za ljubitelje Pabla Picassa. Nakon financijskog sloma njegove obitelji a što je rezultiralo i bankrotom tvrtke njegovog oca, Christian Dior morao je zatvoriti svoju galeriju. Modnu karijeru započeo je 1937. kada se zaposlio kod Roberta Piguet koji ga je podučio dizajnerskom zanatu. Nedugo nakon početka rada sa Piguetom pozvan je u vojnu službu. 1942. napušta vojsku i pridružuje se modnoj kući Lucien Lelong gdje su on i Piere Balmain bili glavni dizajneri. Za vrijeme II. svjetskog rata, Christian Dior odijeva i žene nacističkih oficira i francuskih vojnika. 1946. osnovao je vlastitu modnu kuću u suradnji sa Marcelom Boussacom koji je bio poznati proizvođač pamučnih tkanina.

„Moja slabost je arhitektura. Razmišljam o svojim djelima kao o kratkotrajnoj arhitekturi, posvećenoj ljepoti ženskog tijela“ - Christian Dior

Sl. 6. Christian Dior

6.1. Dizajnersko djelo Christiana Diora

Diorova moda je prava suprotnost konzervativnoj modi ratnih godina. Inspiraciju za žensku modu crpio je iz prirode, a bio je poznat i kao veliki obožavatelj cvijeća što je bilo jasno vidljivo u njegovim kreacijama. Također, smatrao se majstorom kreiranja oblika i silueta, što je on sam obrazložio rekavši: „Dizajnirao sam ženu cvijet“. U krojeve je umetao kosti, žice i mnogo slojeva tkanina, bazirao ih je na isticanju struka žene. Haljine koje je radio bile su pripijene u struku, a jako odmaknute od linije tijela u bokovima čime je postizao izgled cvijeća i okrugli oblik odjeće. Rub suknji bio je naglašen, stvarajući lijepu siluetu. 1947. godine Dior je predstavio svoju prvu samostalnu kolekciju nazvanu Corolle ali je u svijetu prihvaćen naziv „New Look“ kojeg je kolekciji nadjenula Carmel Snow, urednica časopisa Harper's Bazaar. Spomenutom kolekcijom uzdrmao je modnu industriju time što je hrabro istaknuo ženski struk. „New Look“ je i danas inspiracija za mnoge naraštaje modnih dizajnera. Najpoznatija kreacija iz kolekcije i njezin prototip, odijelo je naziva „Bar“. Ono je Diorova ikona i simbol uspjeha, a fotografija na kojoj njegova manekenka u toj kreaciji pozira pokraj rijeke Seine postala je u modnom smislu bezvremenska. U toj kreaciji vidljivi su svi elementi Diorove mode – jasno je naglašena ženska silueta, uvučen struk i izraženi bokovi, što je postignuto umetanjem žice u rub plisirane suknje.

Sl.7. Najpoznatija kreacija iz „New Look“ kolekcije 1947., koja je postala sinonim za Diorovu modu

Neka od obilježja njegove mode bila su korištenje skupih tkanina u velikim količinama a duljina haljina bi uglavnom sezala do koljena, no neke su bile i dulje. Zbog tih obilježja kolekcija u početku nije prihvaćena i stizali su samo negativni komentari. U početku žene su prosvjedovale zbog toga što je dizajn haljina suviše pokrивao noge. Žene bi odšivale porube kako bi iskoristile tkaninu u neke druge svrhe jer su tijekom rata stvorile naviku da tkaninu treba štedjeti. Prve reakcije na njegovu modu bile su većinom negativne, te su njegovu kolekciju smatrali skandaloznom i osuđivali je zbog prevelike upotrebe tkanine. Reakcije ljudi su bile negativne jer su se još uvijek oporavljali od rata, a to znači da su još uvijek razmišljali racionalno. U ožujku 1947. u Parizu za vrijeme snimanja kolekcije „New Look“ jedan od modela je napadnut od strane bijesnih protivnica Diorove mode. Uništena je Diorova haljina koju je model nosio, a o ozbiljnosti situacije svjedoči da je djevojka tada i fizički nastradala.

Sl. 8. i 9. Kreacije iz „New Look“ kolekcije iz 1947. godine

Mnogi su Diora smatrali vrlo rastrošnim. Za neke njegove suknje bilo je potrebno od 10 do 25 metara skupocjenog materijala, a neke kasnije kreacije zahtijevale su čak do 80 metara. Vlade mnogih država smatrale su kolekciju neprihvatljivom. Britanski kralj George V. zabranio je princezama Elizabeti i Margareti nošenje kreacija iz „New Looka“, a britanska vlada zatražila je od svojih građanki bojkot kolekcije. Ipak, princeza Margareta, tadašnja predvodnica engleske mode, nosila je Diorove kreacije. Kritike zbog rastrošnosti naposljetku su utihnule, a nakon nekog vremena njegova moda je polako prihvaćena pa je tako Dior uskoro postao poznati dizajner.

„Jednostavnost, dobar ukus i njega tri su osnove dobrog stila, a one ne koštaju mnogo novca“ – Christian Dior

Sl. 10. Princeza Margareta Rose u Diorovoj haljini koju je nosila na svoj 21. rođendan

6.2. Utjecaj Christiana Diora na modu 20. stoljeća

Dior je jedan od najutjecajnijih dizajnera 20. stoljeća, vladao je francuskom modnom scenom 40-ih i 50-ih godina prošlog stoljeća. Vratio je ženama eleganciju i ženstvenost. U teškim postratnim vremenima ulijevao je nadu u oporavak modne industrije, premda su mu mnogi zamjerali što je u ratom osiromašenoj Francuskoj, gdje je vladala nestašica osnovnih namjernica, koristio luksuzne i raskošne materijale. Dior je smatrao da će tako probuditi optimizam i vjeru u skori dolazak boljih vremena, što se u konačnici i pokazalo točnim. Ljepotu žene uspoređuje s cvijetom, traži inspiraciju u prirodi. Diorova žena je elegantna i putena, vraćena joj je ženstvenost koja se tijekom rata izgubila. Kako su muškarci odlazili u rat, žene su morale preuzeti sve njihove uloge i raditi muške poslove, a to, naravno, nije bilo moguće u nefunkcionalnim haljinama. Dior je smatrao da, budući da je rat završio, žene bi trebale ponovo vratiti svoje prvobitne uloge. Njegova percepcija ljepote i estetike se uvelike razlikuje od one Coco Chanel. Dior je težio tome da žene budu uređene i dotjerane makar i na račun funkcionalnosti odjeće.

Sl. 11. Pripreme za reviju Christiana Diora u Parizu 1957. godine

Dior je umro u 52. godini života. Iako je samo deset godina bio na čelu vlastite modne tvrtke, ostavio je neizbrisiv trag u modnoj industriji. Imao je utjecaj na brojne dizajnere prošloga stoljeća, a nema sumnje da će Diorov stil biti prisutan još godinama. Nakon njegove smrti na mjestu kreativnog direktora modne kuće zamijenio ga je Yves Saint Laurent. Svi njegovi nasljednici, među kojima se posebno ističe John Galliano, u svojim kolekcijama uvijek su odavali počast njegovom modnom izričaju.

Sl. 12. Kreacije Johna Galliana za modnu kuću Dior inspirirane kolekcijom Diora iz 1947. godine „New Look“

7. VIVIENNE WESTWOOD

Vivienne Westwood jedna je od najpoznatijih i najutjecajnijih dizajnerica s kraja dvadesetog stoljeća. Rođena je 1941. godine u Tintwistleu, malom mjestu u Ujedinjenom Kraljevstvu. Vivienne Westwood je u velikoj mjeri odgovorna za popularizaciju Punk stila u odijevanju. Originalna, razuzdana i kontroverzna, kao dizajnerica nije poznavala granice u modi. Njezin punkerski stav je življi sada nego što je bio 70-ih. Klasične kolekcije nepokolebljivo su ukorijenjene u njezine interese i uvjerenja, bez obzira da li se radilo o ljudskim pravima ili odijevanju. Sredinom dvadesetih, život Vivienne Westwood kao da prolazi na izrazito neprimjetan način. S 25 godina bila je u braku, živjela je u Willesdenu, posjećivala crkvu i predavala u lokalnoj osnovnoj školi. Iako je Vivienne tada živjela poprilično mirnim životnim stilom, oduvijek je imala kreativnu crtu koja će ju kasnije potaknuti da promijeni svoj život iz temelja. Sama je dizajnirala svoju vjenčanicu, a najdraži hobi bio joj je izrada nakita. Sve se promijenilo nakon što je susrela Malcolma McLarena, budućeg menadžera Sex Pistolsa i to je bio početak jedne velike dizajnerske karijere. Njezin prvi uradak bio je izložen u dućanu *Let It Rock* na King's Roadu, 1971. godine. Pet godina kasnije dućan mijenja naziv i postaje vrlo popularan pod imenom SEX, gdje se prodaje punkerska odjeća, poderane majice i lanci. Bila je predvodnica Punk scene, proslavila se izrađujući dizajnerske kreacije u koje je oblačila članove benda Sex Pistols.⁸

Sl. 13. Vivienne Westwood

⁸ Vidi: https://en.wikipedia.org/wiki/Vivienne_Westwood

7.1. Dizajnersko djelo Vivienne Westwood

Dizajnerski rad Vivienne Westwood započinje susretom s Malcolmom McLarenom. Prva faza njezine dizajnerske karijere bila je usmjerena isključivo na Punk. Kako smo spomenuli, postala je poznata nakon što je dizajnirala odjeću za dućan na King's Roadu koji je postao popularan pod nazivom SEX. Njezine prve kolekcije u spomenutom dućanu bile su povezane sa Punk pokretom na koji danas gledamo kao na kulturološki fenomen koji je 70-ih godina zavladao svijetom i osim glazbe ostavio nam je i bogato modno nasljeđe. Ponukana velikim uspjehom dućana, Vivienne otvara još četiri u raznim dijelovima Londona i naposljetku se širi po cijeloj Velikoj Britaniji i svijetu. Inspiraciju za odjeću crpi iz ljudi na marginama društva, poput prostitutki, beskućnika, motorista, fetišista. Obilježja Punk mode bili su zakovice, koža, lanci, igle, šiljci, ogrlice za pse koji bi se nosile kao lančić, a elementi koje je Vivien dodala na svoje modele, cjelokupnu kreaciju činili bi još šokantnijom. Eksperimentirala je i spajala naizgled nespojive elemente tradicionalne nošnje s Punk stilom, npr. škotski uzorak. Društvo nije prihvaćalo njezin rad, zamjerali su joj izraženu seksualnost, a često je bila ismijavana i smatrali su je previše ekstravagantnom.

Sl. 14. Kreacija Vivienne Westwood iz kolekcije 1977. godine – Punk faza

Nakon Punk faze i ulične mode, Vivien Westwood se odlučuje prijeći na nešto sasvim drugačije. Prijelaz u “visoku modu” dogodio se nakon što je shvatila kako kolekcije na revijama u Parizu izazivaju burne reakcije, te da će na taj način brže i efikasnije izraziti svoje svjetonazore. Znala je da će poruka koju je željela prenijeti široj masi na taj način znatno brže doprijeti do ljudi. Na taj način Punk je postao prihvaćeniji u društvu. Ranih 1980-ih u visokoj modi bilo je vrijeme prepoznatljivih elegantnih i jednostavnih haljina. Westwood želi biti jedinstvena i drugačija, stoga će predstaviti svoju prvu kolekciju pod nazivom “Pirates”. Kao i njene prve pankerske kreacije, čitava kolekcija bila je unisex (kreacije su bile namijenjene za oba spola). S kolekcijom “Pirates” doživjela je velik uspjeh. Ova kolekcija ju je čvrsto postavila na modnu scenu kao originalnu i ekstravagantnu dizajnericu koja se ne boji riskirati i diktirati modne trendove. Revija je bila prikazana u Parizu 1983. godine, što je bio znak uspjeha njezina prvog uspjeha. Tri puta je proglašena britanskim dizajnerom godine. Na Pariškom tjednu mode s kolekcijom “Pirates” bila je prvi britanski dizajner kome je to uspjelo nakon Mary Quant. Godinu dana kasnije prikazala je istu kolekciju u Tokyu, te je još i danas omiljena dizajnerica tamošnje modne scene. Njene beskompromisne i često provokativne kreacije već dugo pune naslovne strane poznatih modnih magazina. Njezin daljnji rad koji je uslijedio nizao je uspjehe kao i prva kolekcija.

Sl. 14. Revija Vivienne Westwood pod nazivom “Pirates” u London, 1981. godine

Kolekciju visoke mode koja je ponovo potresla javnost Vivienne Westwood plasirala je na tržište 1985. godine pod nazivom "Mini-Crini", i inspirirana modom 19. stoljeća. Westwood je inspiraciju za kolekciju pronašla u baletu *Petruška*. Dok su drugi dizajneri u to vrijeme isticali ženska ramena umetcima i jastučićima, Westwood je ponovo bila drugačija i u ovoj kolekciji te je stavila naglasak na bokove. Kolekcija je bila prožeta točkicama, zvjezdicama i printovima. Kritičari su smatrali da kolekcija pretjerano naglašava ženske obline. Uz vrlo smjele kreacije, modeli su uglavnom nosili cipele s vrtoglavo visokim platformama, što se ponekad smatra apsurdnim i vulgarnim.⁹ Vivienne Westwood već sredinom 70-ih postaje prva dizajnerica 20. stoljeća, nakon Poiratove zabrane nošenja korzeta, koja je počela koristiti izvorni oblik korzeta u svojim kreacijama. Ostali dizajneri počinju sljediti njen stil početkom 80-ih.¹⁰

Sl. 15. Kreacije Vivienne Westwood iz kolekcije "Mini-Crini", 1987.

⁹ Vidi: http://www.metmuseum.org/toah/hd/vivw/hd_vivw.htm

¹⁰ Vidi: <http://www.fitnyc.edu/news-archive/2011/march-12.php>

7.2. Utjecaj Vivienne Westwood na modu 20. stoljeća

Vivienne Westwood je zasigurno najveći utjecaj na modu ostavila svojom Punk fazom. Zaslužna je za kulturni procvat Velike Britanije krajem 70-ih godina, kada je Punk započeo stvarati novu vizualnu kulturu i poveo društvenu revoluciju. Iz suradnje Malcoma McLarena i Vivienne koja je krenula kroz njihov dućan pod nazivom SEX nastalo je sve što se danas u modi atribuirano kao punk. Njen stil, kreativnost, jedinstvenost, ironija i smjelost bili su i ostali vječna inspiracija za mnoge dizajnere. Jedan od njenih najznačajnijih komada je upravo popularni poderani T-Shirt iz 1979. godine, koji je i danas vrlo zastupljen kod mlađe populacije. Ostat će zapamćena kao prva dizajnerica koja je vratila korzete nakon zabrane nošenja korzeta iz 1909. godine. Vivienne Westwood je kontroverzna i specifična. Mnogo puta je bila prozivana za nepoštivanje kulture i tradicije, mnogi su joj zamjerali prenaglašeni seksipil i fetišističke kreacije. Usprkos tome, kao potvrdu za svoj rad i doprinos kulturi dobiva orden časti britanskog kraljevstva kao zaslugu za svoju životnu posvećenost i doprinos britanskoj modi. Ostat će zabilježena po tome što je u svoj modni izražaj uključila i elemente tradicionalnog britanskog dizajna – uzorak tartana. Vivien Westwood ima specifičan pogled na ljepotu koji nije komercijalan i ne odgovara svima, međutim neiscrpnu inspiraciju i kreativnost joj nitko ne može osporiti. Zahvaljujući njoj, London postaje jedna od vodećih modnih metropola.

8. ALEXANDER McQUEEN

Alexander McQueen je zasigurno dizajner koji je svojim radom obilježio modu kraja 20. Stoljeća. Uveo je velike promjene u svijet mode, ostat će upamćen kao jedan od najvažnijih pojedinaca koji je svojom inovativnosti i ekstravagancijom ostavio neizbrisiv trag u svijetu mode. Rođen je u Londonu, 1969. godine., u obitelji s petero djece a roditelji su mu bili iz radničke klase. Od rane mladosti počeo je raditi haljine za svoje tri sestre i tako je nagovijestio svoju namjeru da postane modni dizajner. McQueen sa 16 godina napušta školu i zapošljava se u Savile Row, Londonskoj ulici poznatoj po krojačkim obrtima gdje se izrađuju vrhunska muška odijela. Svoj prvi posao i radno iskustvo dobiva u vodećem krojačkom obrtu Anderson and Shephard, nekoliko godina kasnije odlazi u susjednu radnju Gievec and Hawkes. McQueen se nakon rada u krojačkim obrtima, gdje je naučio osnove struke, no imao je osjećaj da ga rad na klasičnim modelima odjela sputava i guši njegovu kreativnost, odlučuje na prekretnicu u karijeri i počinje raditi s poznatim kazališnim kostimografima Angelsom i Bermansom. Rad na kazališnim kostimima ostavio je veliki trag i obilježio njegovu samostalnu karijeru dizajnera i daljnji rad. Kratko vrijeme odlazi iz Londona u Milano raditi kao asistent talijanskom dizajneru Romeu Gigliu, Nakon povratka u London prijavljuje se u prestižnu školu mode Central St. Martins college of art and design. Unatoč tome što nije imao nikakvo službeno školovanje, uz uvid u njegov snažni i zavidni portfolio ravnatelj škole mu dopušta školovanje za magistra dizajna, 1991. godine McQueen je diplomirao na istoimenom fakultetu. Diplomaska kolekcija privukla je pažnju ekscentrične britanske zaljubljenice u modu Isabelle Blow, koja je kupila modele iz njegovog diplomskog rada i tako, tada neformiranog, mladog dizajnera pretvorila u veliku zvijezdu. Alexander McQueen je, do svoje tragične smrti 2010. Godine kada je pronađen mrtav u svom stanu na dan majčina sprovoda, osvojio razne modne nagrade i čak četiri puta bio proglašavan za najboljeg modnog dizajnera u Velikoj Britaniji, te je 2003. godine bio proglašen međunarodnim dizajnerom godine od strane Savjeta Modnih Dizajnera. Ovaj modni dizajner ostat će, dakako, prije svega upamćen prema potpuno izmijenjenom pristupu modi, kreiranju i poimanju ljepote koji su ga učinili jednim od najvećih dizajnera u modnoj povijesti. McQueen je zasigurno mogao još mnogo pružiti svijetu mode i ostaviti trag i na modu 21. stoljeća međutim zbog njegove prerane smrti nastao je nenadoknativ gubitak za svjetsku modu.

Sl. 16. Alexander McQueen

8.1. Dizajnersko djelo Alexander McQueen-a

Kao modni dizajner, McQueen je, kako ga je još davno označila modna kritika, definirao majstorstvo koje je u klasični britanski način krojenja utisnulo žig koji nadahnjuje snagom svoje strukture i stila. Neki od pridjeva koje se često spominju uz njegov rad su kontroverzan, provokativan, šokantan ali i nezamjenjiv. McQueen je bio drugačiji, modu je smatrao umjetnošću a ne odijevanjem. Stoga je Alexander McQueen prvenstveno bio umjetnik, a potom modni dizajner. Ponirući i istražujući u svojim radovima ljudsku psihologiju McQueen je u svom dizajnerskom poslu neprestano radio mješavine koje su sjedinjavale modu, ljepotu, vizualnu umjetnost i umjetnička šokiranja koja su na njegovim modnim predstavama često izazivala veliku uznemirenost. Stoga je McQueen u svijetu mode, od svojih početaka, zavrjedio pridjev kontroverzni i opis *enfant terrible* – dečko koji voli šokirati. Imao je sposobnost da u svojim kreacijama zadrži ravnoteža između onih elemenata koji simboliziraju ljepotu, radost i savršenstvo, s onim dijelovima njegove stvaralačke poetike koji su se odnosili na hirovitost, neuravnoteženost i tamnu stranu života. Čak i kada je postao slavan i bogat ovaj dizajner nije mogao, ni htio, odreći se te tamne strane svog stvaralaštva. McQueen nikada nije bio jedan od omiljenih članova modnog svijeta, međutim nitko ne može poreći da je bio ikona koja je unijela neke od ključnih promjena u svijet mode. McQueen je po svemu bio

ekstravagantni kreator pa tako i po svom pogledu na žensku i općenito na ljepotu koja nas okružuje. “Pronalazim ljepotu u groteski, poput većine umjetnika. Moram tjerati ljude da gledaju stvari”. McQueenov groteskni i pomalo zastrašujuć prikaz ljepote bio je prikazan u njegovoj diplomskoj kolekciji s kojom je iz anonimnosti gotovo preko noći postao poznat javnosti, zahvaljujući Isabella Blow s kojom je nakon toga ostao dugogodišnji prijatelj. Počeo je redati mnoge uspjehe kao što je kolekcija inspirirana Škotskom pod imenom Highland Rape. McQueen je volio proučavati povijest. Svoju inspiraciju često je traži u svojim škotskim korijenima, engleskoj povijesti, osamnaestom i devetnaestom stoljeću te viktorijanskom razdoblju. Highland Rape je kolekcija koja je bila prožeta s mnogim razderanim haljinama, te hlačama koje je nazvao “bumsters”. Kontroverzno ime kolekcije privuklo je širu javnost. Highland Rape ("Silovanje Škotske") je revija koja se 1995. godine održala u Londonu i danas se smatra jednom od najkontroverznijih, najdojmljivijih i najšokantnijih revija svih vremena posvećena njegovim korijenima. Manekenke su se vukle u razderanim kreacijama od čipke i tartana (karirane škotske tkanine), okrvavljenih nogu, što je bila asocijacija na silovanje škotskih žena od strane engleskih okupatora u 16. stoljeću, publika je bila šokirana. Upravo je ova revija zaslužna na njegov proboj na modnu scenu. Nakon uspjeha s Highland Rape revijom, nastavio je nizati uspjehe kolekcijama (Taxi Driver, Nihilism, Banshee, The Birds).

Sl.17. Modeli iz McQueen-ove kolekcije Highland Rape iz 1995.godine

Hlače i suknje “bumsters” su izazvale brojne komentare i rasprave u tadašnjoj modnoj javnosti, ali zahvaljujući tome postale popularne širom svijeta, imale su toliko nizak struk da se modelima na reviji vidjela stražnjica.

Sl.18. “Bumsters” suknja i hlače spuštenog struka iz McQueen-ove kolekcije Highland Rape

8.2. Utjecaj Alexandera McQueena na modu 20. stoljeća

Alexander McQueen jedan je od najpoznatijih i najutjecajnijih dizajnera s kraja dvadesetog stoljeća. Uveo je velike promjene u svijet mode, ostat će upamćen kao jedan od najvažnijih pojedinaca koji je svojom inovativnošću i ekstravagancijom ostavio neizbrisiv trag u svijetu mode, uspjevajući modni svijet svaki put iznova šokirati. Moguće je povući paralelu između rada Aleksandra McQueena i njegove suvremenice Vivienne Westwood. McQueen također ima specifičan pogled na ljepotu koji nije komercijalan i nije razumljiv svima. Iako na prvi pogled ne poštuju tradicionalne norme, zapravo veličaju tradiciju i svoje korijene ali ih stavljaju u neke druge dimenzije. McQueenovo poimanje ljepote najbolje se iščitava iz njegove poznate izjave “Želim da se ljudi boje žena koje ja odijevam“. McQueen žene prikazuje kao snažne i samostalne ali i izgubljene u mračnim i depresivnim sferama. U svojim kreacijama uvijek je zadržavao ravnotežu između elemenata koji simboliziraju ljepotu, radost i savršenstvo, s hirovitosti, neuravnoteženosti i tamnom stranom života. McQueen nije bio obični kreator – on je prije svega bio umjetnik, nije se oslanjao na mišljenja kritičara koji su nerjetko bili protiv njega. Međutim, danas mu nitko ne može osporiti koliko je toga dao modnom svijetu. Ostat će prije svega upamćen prema potpuno izmijenjenom pristupu modi, kreiranju i poimanju ljepote koji su ga učinili jednim od najvećih dizajnera u modnoj povijesti. Uz svoju suvremenicu Vivienne Westwood pretvorio je London u jednu od najvećih, ako ne i najveću modnu prijestolnicu kraja 20.stoljeća

9. ZAKLJUČAK

Zadatak rada bio je u osnovnim crtama prikazati estetiku mode 20. stoljeća. Estetska percepcija, a time i priroda estetskog iskustva, varira pod utjecajem kulture pojedinog vremena. Moda se određuje kao fenomen u značenju nečega prolaznog i puko pojavnog, nečega što graniči s površnim. Unatoč pristupu i značenju koji se modi pridaje u određenom vremenskom razdoblju, ona je uvijek predstavljala odraz društvenih, političkih i umjetničkih događanja, te se za modu može reći da je ogledalo vremena. Moda je stvar estetike i naše želje za ljepotom, ona postoji od kada postoji i čovječanstvo, smatra se jasnim pokazateljem stila koji određeni pojedinac posjeduje, međutim moda je nerijetko i pokazatelj ekonomskog, socijalnog i društvenog statusa pojedinca. U ovom radu obrađena je tema pogledâ na ljepotu u različitim periodima prošlog stoljeća, za vrijeme kojeg težnja prema ljepoti postaje još izraženija, pojavom medija koji svojim velikim utjecajem nameću ideale ljepote. Odnos između mode i ljepote oduvijek je bio usko povezan, a ideal ljepote drastično se mijenjao kroz povijest. 20. stoljeće smatra se najburnijim razdobljem u povijesti mode: iznimno je zanimljivo, što je prikazano kroz brojne promjene u odijevanju i poimanju ljepote, izazvano političkim i ekonomskim događanjima u svijetu. Prateći kronološki redoslijed promjena u modi prošlog stoljeća, vidljivo je koliko je moda bila podložna kulturalnim i povijesnim promjenama, te koliko je zapravo živa i povezana s društvom u kojem se nalazi.

Kroz rad prikazan je i utjecaj dizajnera koji su djelovali u prošlom stoljeću i uvelike su zaslužni za modu 20. stoljeća kakvu mi danas poznajemo. Coco Chanel, Christian Dior, Vivienne Westwood i Alexander McQueen obilježili su povijest odijevanja, ostavili su neizbrisiv trag u modnoj industriji, a njihov utjecaj u modnom svijetu i dalje je prisutan. Prateći njihov rad, prvenstveno estetske i modne aspekte, htjeli smo pokazati na koji način je modna industrija odražavala duh svog vremena, kako mu se prilagođavala i kako ga je mijenjala.

10. LITERATURA

KNJIGE:

- Umberto Eco, *Povijest ljepote*, HENA COM, Zagreb, 2004
- Berys Gaut, Dominic McIver Lopes: *The Routledge Companion to Aesthetics*, London, 2001
- Milan Uzelac, *Estetika*, Akademija umjetnosti, Novi Sad, 2003
- Barbara Vinken, *Fashion Zeitgeist*, Berg, London 2005
- Jacqueline Herald, *Fashions of a Decade The 1920s*, Chelsea House, New York, 2007
- Maria Costantino, *Fashions of a Decade The 1930s*, Chelsea House, New York, 2007
- Patricia Baker, *Fashions of a Decade The 1940s*, Chelsea House, New York, 2007
- Yvonne Connikie, *Fashions of a Decade The 1960s*, Chelsea House, New York, 2007
- Jacqueline Herald, *Fashions of a Decade The 1970s*, Chelsea House, New York, 2007
- Vicky Carnegy, *Fashions of a Decade The 1970s*, Chelsea House, New York, 2007
- Gertrud Lehnert, *A history of fashion: in the 20th century*, Könemann, Köln, 2000
- Edmonde Charles-Roux, *Chanel: her life, her world, the woman behind the legend*, MacLehose Press, London, 2009
- Nigel Cawthorne, *The new look: the Dior revolution*, Red International, London 1996
- Francois Baudot, *Fashion the twenty century*, Universe, 2006

INTERNET:

1. <http://www.iep.utm.edu/aestheti/>
2. <http://www.randomhistory.com/1-50/003clothing.html>
3. <http://www.retrowaste.com/1990s/fashion-in-the-1990s/>
4. <http://glamourdaze.com/history-of-womens-fashion/1920-to-1929>
5. <http://www.marieclaire.co.uk/blogs/544203/1940s-fashion-the-decade-captured-in-40-incredible-pictures.html>
6. http://www.dior.com/couture/en_us/the-house-of-dior/the-story-of-dior/the-new-look-revolution
7. <http://www.vogue.co.uk/person/christian-dior>
8. https://en.wikipedia.org/wiki/Vivienne_Westwood
9. http://www.metmuseum.org/toah/hd/vivw/hd_vivw.htm
10. <http://www.fitnyc.edu/news-archive/2011/march-12.php>